

CZU: 371.12:159.9

ADAPTAREA SOCIAL-PSIHOLOGICĂ A CADRELOR DIDACTICE STABILE/INSTABILE EMOȚIONAL

Raisa CERLAT

Universitatea de Stat din Moldova

În articol este efectuată analiza importanței stabilității emoționale în adaptarea social-psihologică a cadrelor didactice din învățământul primar. Rezultatele cercetării denotă existența diferențelor semnificative între cele două grupuri de cadre didactice – stabile/instabile emoțional, cele instabile emoțional demonstrând un nivel mai scăzut al adaptării. Ipoteza, potrivit căreia stabilitatea emoțională contribuie la creșterea nivelului adaptării social-psihologice, a fost confirmată.

Cuvinte-cheie: stabilitate emoțională, instabilitate emoțională, cadre didactice, adaptare social-psihologică, transformări sociale, adaptabilitate, confort emoțional.

THE SOCIAL-PSYCHOLOGICAL ADAPTATION OF EMOTIONALLY STABLE/ UNSTABLE TEACHERS

The content of the article presents an analysis of emotional stability importance in social- psychological adaptation of teachers from primary education. The research results denote the existence of the significant differences between the two groups of teachers, emotionally unstable ones demonstrating a lower level of adaptation. The hypothesis according to which, the emotional stability contribute to the increasing of the social-psychological adaptation level has been confirmed.

Keywords: emotional stability, emotional instability, teachers, social-psychological adaptation, social transformations, adaptability, emotional comfort.

Introducere

Transformările continue caracteristice societății contemporane solicită personalității eforturi sporite în vederea adaptării social-psihologice. *Adaptarea social-psihologică* îmbină în sine necesitatea de a corespunde cerințelor societății ținând cont de propriile nevoi, motive, interese. Se caracterizează prin conștientizarea de către individ a necesității efectuării unor schimbări treptate în relația sa cu mediul social, prin asimilarea unor noi modalități de comportament, dar și prin formarea unor noi mecanisme adaptative, orientate spre congruența relației individuale cu mediul înconjurător [1]. În condițiile în care mediul social poate facilita sau împiedica procesul de adaptare, o importanță majoră revine stabilității emoționale, ca caracteristică funcțională, dinamică și integrativă a personalității. Stabilitatea emoțională contribuie la realizarea optimală a obiectivelor în situații emoțional solicitante și ne permite să reacționăm flexibil, păstrându-ne echilibrul intern. Funcțiile de bază ale stabilității emoționale sunt: cea homeostatică (de reglare și stabilizare, de menținere a echilibrului emoțional) și adaptativă (de adaptare flexibilă, optimală, la schimbările survenite, fără consecințe perturbatoare determinate de reactivitatea emoțională). Identificarea teoretică a caracteristicilor stabilității emoționale, precum și a funcțiilor acesteia, a constituit punctul de plecare pentru formularea ipotezei, potrivit căreia stabilitatea emoțională contribuie la creșterea nivelului de adaptare social-psihologică. Ne-am propus să cercetăm respectivele fenomene la cadrele didactice din învățământul primar, fiindcă, conform *Strategiei 2020*, educația constituie factorul de bază în crearea și transmiterea de noi cunoștințe și valori, determinând, în mare măsură, calitatea vieții umane. În acest context, considerăm că cadrele didactice stabile emoțional vor demonstra un nivel mai înalt al adaptării, comparativ cu cele instabile emoțional.

Eșantionul cercetării a fost constituit din 200 de cadre didactice din învățământul primar, selectate în mod aleatoriu. Genul respondenților a fost în exclusivitate feminin, vârsta – cuprinsă între 21 și 63 ani, iar vechimea în muncă s-a încadrat în intervalul 1-44 de ani. Mediul în care locuiesc și își desfășoară activitatea profesională: urban – 54% și rural – 46%.

Metode aplicate

Pentru determinarea nivelului stabilității emoționale am apelat la unul dintre cele mai frecvent utilizate instrumente de măsurare în psihologie – *Chestionarul de personalitate Eysenck*. Rezultatele investigării stabilității emoționale a cadrelor didactice prezintă următorul tablou interpretativ (Fig.1): 11% din eșantion constituie respondenții cu un nivel înalt al stabilității emoționale, ceea ce înseamnă, conform concepției

autorilor: comportament organizat, concentrare conjuncturală ridicată atât în situațiile obișnuite, cât și în cele cu un grad de emotivitate crescut. Persoana stabilă emoțional se caracterizează prin maturitate emoțională, adaptabilitate, lipsa rigidității și a anxietății, dar și prin prezența calităților de lider, sociabilitate [2]. La celălalt pol, cu 25%, se situează cadrele didactice cu în nivel înalt al instabilității emoționale, caracterizându-se prin hipersensibilitate și dificultăți în restabilirea echilibrului emoțional în situații stresante. Astfel de persoane acuză anxietate, plângându-se frecvent de dereglări somatice difuze, cum ar fi: dureri de cap, tulburări digestive, insomnii, amețeli. Reacțiile emoționale puternice ale instabilului interferează cu adaptarea sa slabă, conducându-l spre răspunsuri iraționale, uneori rigide [3]. Valori medii au obținut 64% din cadrele didactice, din care 23% sunt preponderent stabile emoțional, iar 41% – preponderent instabile emoțional.

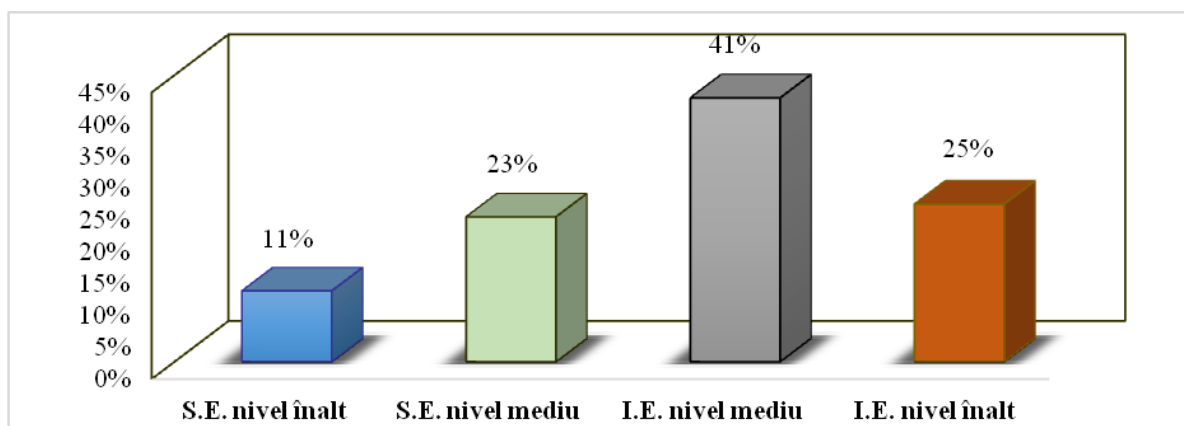

Fig.1. Stabilitatea/instabilitatea emoțională a cadrelor didactice din învățământul primar.

Investigarea adaptării social-psihologice a cadrelor didactice din învățământul primar a fost efectuată aplicând *Chestionarul adaptării social-psihologice* elaborat de Carl Rogers și Rosalind Dymond [4]. Scopul chestionarului constă în diagnosticarea complexă a manifestărilor psihologice care însoțesc procesul de adaptare și a indicatorilor săi integrali: adaptabilitatea, acceptarea altora, locul controlului, acceptarea de sine, confortul emoțional și tendințele dominante.

Rezultate obținute

În cele ce urmează vom prezenta caracteristica fiecăreia dintre cele 14 scale ale chestionarului în conformitate cu nivelul stabilității emoționale a cadrelor didactice (Fig.2):

Scala 1. Adaptabilitatea – este capacitatea individului de a realiza reacții de răspuns care să-i mărească șansele integrării în condițiile schimbătoare ale mediului social. Ambele grupuri de cadre didactice – cele stabile emoțional și cele instabile emoțional – au obținut valori înalte la această scală. În mod surprinzător, aproape că nu există diferențe între ele: 63% (64%) din numărul lor prezintă valori înalte ale adaptabilității, iar ceilalți 37% (34%) – valori medii. Niciun cadru didactic nu a înregistrat valori scăzute la această scală. Datele prezentate indică faptul că *stabilitatea emoțională nu prezintă influențe marcante asupra adaptabilității cadrelor didactice*. Printre argumentele obiective care ar putea susține această afirmație menționăm:

- ✓ contactele sociale extinse ale cadrelor didactice din învățământul primar (stabilirea legăturilor temeinice cu elevii și părinții lor, fiecare 4 ani);
- ✓ satisfacția intensă produsă de relațiile cu colegii și comunicarea la locul de muncă [5];
- ✓ nivelul ridicat al toleranței în comunicare a cadrelor didactice instabile emoțional (conform datelor cercetării, doar 12% au demonstrat un nivel scăzut);
- ✓ specificul cultural, preponderent colectivizat, al țării noastre etc.

Scala 2. Inadaptabilitatea – definește personalitatea imatură, care nu se poate obișnui, acomoda la o situație nouă. Poate fi caracterizată prin manifestări nevrotice, prin lipsa echilibrului în sfera decizională etc. Fiind scala opusă adaptabilității, așteptam și rezultate pe măsură. Rezultatele însă s-au dovedit a fi mai optimiste: s-a extins mult numărul celor cu valori medii: 61% și 78%, s-a micșorat considerabil numărul celor cu valori crescute (dacă 36% [37%] au avut un nivel scăzut al adaptabilității, atunci un nivel ridicat al inadaptabilității au doar 1% [3%] din eșantion). Iar 37% din cei stabili emoțional și 19% din cei instabili emoțional au de-

monstrat un nivel scăzut al inadaptabilității (Fig.2). Concluzia care urmează este că un număr foarte mic (3%) din cadrele didactice instabile emoțional au demonstrat un nivel înalt al inadaptabilității (din totalul de 25% cu un nivel înalt al instabilității emoționale). Astfel, nivelul stabilității/instabilității emoționale nu este un indiciu al inadaptabilității cadrelor didactice din învățământul primar.

Scala 3. Falsitate – determină sinceritatea respondenților în procesul testării. În cazul nostru, repartizarea procentuală a valorilor obținute se încadrează, în cea mai mare parte, în limitele nivelului mediu. 71% din cadrele didactice stabile emoțional și 88% din cele cu un nivel ridicat al instabilității emoționale au demonstrat, răspunzând la întrebările acestui chestionar, un nivel mediu al sincerității în dezvăluirea propriilor probleme și existența unei intenții conștiente (de intensitate medie, cu valori specifice majorității populației), de a prezenta rezultatele într-o lumină mai favorabilă. 5% din întreg eșantionul denotă un nivel înalt al falsității, iar răspunsuri foarte sincere sunt caracteristice pentru 8% din cei instabili emoțional și pentru 27% din cei stabili emoțional. Cauzalitatea acestor diferențe nu stă în acceptarea de sine (așa cum vom vedea mai jos, ambele subgrupuri se acceptă într-o măsură foarte mare) și nici în dorința de a face o impresie mai bună (78% din cei instabili emoțional au *locus of control* intern dominant). Ar putea fi, însă, atitudinea diferențiată față de sarcinile ce urmează a fi îndeplinite, explicată prin componentele motivațională și volitivă ale stabilității emoționale.

Scala 4. Acceptarea de sine – este o modalitate realistă de autopercepție, care conferă persoanei sentimentul propriei valori, indiferent de rezultatul acțiunii. Acceptarea, în general, și acceptarea de sine, în particular, reprezintă primul pas către schimbarea de sine. Și în acest caz ambele subgrupuri au obținut valori asemănătoare: $\frac{3}{4}$ din întreg eșantionul au prezentat un nivel înalt al acceptării de sine, $\frac{1}{4}$ – un nivel mediu și doar o persoană (din cele 200) demonstrează o acceptare de sine scăzută. Reiese că atât cadrele didactice stabile emoțional, cât și cele instabile emoțional, se caracterizează printr-o acceptare de sine înaltă sau medie. Se pare, însă, că această acceptare este situațională și nu permanentă; mai curând dispozițională decât rațională. Aceste cugetări sunt susținute de rezultatele *scalei 5* a chestionarului. Dacă acceptarea de sine ar fi necondiționată, neacceptarea de sine ar trebui să prezinte rezultate invers proporționale.

Scala 5. Neacceptarea de sine – constituie o autoevaluare negativă a propriei persoane prin prisma generalizării nereușitelor; este poziționarea într-o relație adversă cu propria persoană. Analizând rezultatele respectivei scale, observăm că 55% din cadrele didactice stabile emoțional și 58% din cele instabile emoțional prezintă un nivel mediu al neacceptării de sine, stabilindu-se astfel o ușoară contradicție cu rezultatele scalei ce măsoară acceptarea de sine; 43% din respondenții stabili emoțional și 39% din cei instabili emoțional vin să confirme rezultatele *scalei 4*, demonstrând un nivel scăzut al neacceptării de sine; iar un nivel înalt al acesteia este specific pentru 1% din cadrele didactice stabile emoțional și pentru 3% din cele instabile emoțional. În această ordine de idei, putem conchide următoarele:

- ✓ Există cadre didactice care prezintă o acceptare de sine condiționată, dependentă de rezultatele activităților desfășurate sau de aprecierile altor persoane;
- ✓ Acceptarea de sine condiționată este una dintre cauzele instabilității emoționale. Unei persoane stabile emoțional îi este caracteristică o acceptare de sine necondiționată.

Scala 6. Acceptarea altora – presupune aprecierea celorlalți ca fiind valoroși prin însăși prezența lor, indiferent de atitudinea pe care o avem față de un comportament concret manifestat de ei. Ambele grupuri prezintă niveluri înalte ale acceptării celorlalți (64% din cadrele didactice stabile emoțional și 77% din cele instabile emoțional) și medii (36% – CDSE și 23% – CDIE). Niciunul dintre învățători nu are un nivel scăzut al acceptării celorlalți. Un argument forte al acestor valori crescute îl constituie, evident, și particularitățile de vârstă ale elevilor din clasele primare (7-11 ani). Copiii din această categorie de vârstă sunt îndrumați și acceptați de cele mai multe ori necondiționat, iar greșelile lor de obicei nu sunt premeditate sau intenționate. Prezintă interes faptul că cadrele didactice instabile emoțional sunt mai dispuse să-i accepte pe ceilalți, decât cadrele didactice stabile emoțional (77% / 64%); însă, aceasta ar putea însemna dezirabilitate socială, acceptarea fiind mai degrabă una fațetară, susceptibilă de a genera stări de frustrare sau chiar nervozitate. Astfel, rezumând, am putea menționa că cadrele didactice din învățământul primar prezintă un nivel înalt sau mediu al acceptării celorlalți, valori mai ridicate demonstrând cele instabile emoțional.

Scala 7. Neacceptarea altora – este rezultatul evaluării rigide a altor sisteme valorice, fără implicarea empatiei și a toleranței. De cele mai multe ori este însoțită de lipsa dorinței de schimbare. Și în acest caz iese în evidență latura subiectivă, situațională a neacceptării, cadrele didactice stabile emoțional prezentând următoarele valori procentuale: 24% – nivel scăzut, 66% – nivel mediu și 10% – nivel înalt al neacceptării. Valori

asemănătoare prezintă și cadrele didactice cu un nivel ridicat al instabilității emoționale: 15% – un nivel scăzut al neacceptării (versus 77% – nivel înalt al acceptării), 80% – un nivel mediu și 5% – un nivel înalt al neacceptării altor persoane.

Scala 8. Confortul emoțional – semnifică prezența unor stări emoționale agreabile și convenabile. Confortul emoțional presupune existența unei ambianțe plăcute, dar poate fi dobândit în timp prin modificarea propriilor cogniții iraționale sau prin reziliență emoțională. 84% din cadrele didactice stabile emoțional au prezentat un nivel mediu al confortului emoțional, 9% – un nivel înalt, iar 7% – un nivel scăzut al confortului emoțional. Respondenții instabili emoțional indică prezența unui confort emoțional mediu (74%), scăzut (14%), iar 12% din ei denotă un nivel înalt al confortului emoțional. Datele obținute sunt favorabile *teoriei determinantilor sociali* ai stabilității emoționale, fiind argumentate și de către concepția lui H.Eysenck, conform căreia, cu toate că persoanele instabile emoțional sunt predispuse la tulburări nevrotice, acestea însă nu se confundă cu adevărata depresiune nervoasă [6]. O persoană instabilă emoțional se poate adapta în mod corespunzător exigențelor muncii, ale vieții de familie etc.

Scala 9. Disconfortul emoțional – este cauzat de stări emoționale disfuncționale în raport cu propria persoană sau cu alte persoane, cu mediul social etc., fiind însoțit de lipsa dorinței de acceptare și/sau schimbare. 40% din cadrele didactice stabile emoțional și 19% din cele instabile emoțional demonstrează un nivel minim al disconfortului emoțional. Valori medii ale disconfortului emoțional sunt caracteristice pentru 54% din respondenții stabili emoțional și pentru 72% – instabili emoțional, iar un nivel înalt al disconfortului emoțional este resimțit de către 6% din cadrele didactice stabile emoțional și de către 9% din cele instabile emoțional. Astfel, putem conchide că:

✓ Stabilitatea emoțională nu este un factor predictiv al confortului emoțional, dar are repercusiuni pozitive asupra lipsei disconfortului emoțional;

✓ În condițiile în care Republica Moldova deține poziția 93 din 97 la indicatorul „foarte fericit” și poziția a doua (din 97 de țări) la indicatorul „nu foarte fericit” [7], rezultatele confortului emoțional resimțit de cadrele didactice din învățământul primar pot fi clasificate drept optimiste.

Scala 10/11. Locul controlului intern/extern – este gradul în care individul atribuie comportamentului său o cauzalitate preponderent internă sau externă. Locul controlului, sau *locus of control*, este măsura în care o persoană consideră că poate controla sau nu rezultatele și evenimentele care îi influențează viața. Rezultatele expuse în Figura 2 scot în evidență numărul mare al cadrelor didactice cu *locus of control* intern dominant. 64% din cadrele didactice stabile emoțional și 78% din cadrele didactice instabile emoțional au un nivel înalt al locului controlului intern, un nivel mediu fiind constatat la 31% din CDSE și la 22% din CDIE. Ocazional, respondenții atribuie și o cauzalitate externă comportamentului său: 46% din cei stabili emoțional și 63% din cei instabili emoțional au prezentat valori medii ale *locului controlului* extern, iar 4% din cei instabili emoțional – un nivel înalt al controlului extern. Observăm aici predominanța valorilor caracteristice controlului intern la cadrele didactice instabile emoțional, dar și faptul că controlul extern este specific într-o măsură mai mare tot lor, dovadă a faptului că cei stabili emoțional sunt mai flexibili în evaluarea situației și selectarea strategiilor optimale de rezolvare a sarcinilor.

Scala 12. Dominare – scoate în evidență tendința individului de a prelua conducerea în rezolvarea sarcinilor. Dominatorii își pun, de obicei, interesele personale în prim-plan, neglijându-i pe ceilalți. 22% din cei stabili emoționali prezintă un nivel înalt al tendințelor dominatorii, dar și 16% din cei instabili emoțional tind să fie lideri; valori medii (numite în chestionar *normale*) sunt specifice pentru 66% din cadrele didactice stabile emoțional și pentru 61% din cele instabile emoțional, iar valori scăzute au obținut 12% (și 13%) din respondenți. Rezultatele obținute sunt predictibile, ținându-se cont de activitatea dominantă a acestora și de vârsta discipolilor, chiar și în condițiile învățământului formativ bazat pe parteneriatul educațional.

Scala 13. Supunere – reprezintă tendința individului de a se supune, de a rezolva sarcinile impuse de cineva considerat autoritate, chiar dacă nu coincid cu propriile interese/viziuni/dorințe. Majoritatea cadrelor didactice din învățământul primar știu să asculte și să se supună atunci când este cazul, 10% din cei stabili emoțional și 21% din cei instabili emoțional prezentând niveluri înalte ale supunerii, iar 2/3 din ei – niveluri medii ale supunerii. Nonconformiști rămân a fi 15% din CDSE și 6% din CDIE. În acest context, menționăm că ambele subgrupuri prezintă flexibilitate cognitiv-comportamentală contextuală, demonstrând în cea mai mare parte niveluri medii ale supunerii/dominării. Se fac remarcăți 21% din cei instabili emoțional cu un nivel înalt al supunerii și 22% din cei stabili emoțional cu un nivel înalt al dominării.

Scala 14. Escapism – prezintă tendința de evadare din realitatea vieții sociale, fuga de situațiile problematice sau evitarea lor. Niciun cadru didactic stabil emoțional nu fuge din calea problemelor întâlnite. Totuși, o bună parte din ei preferă să le evite atunci când este posibil, 67% prezentând un nivel mediu al escapismului. 1/3 din cei stabili emoțional (33%) înfruntă toate situațiile stresante – mari sau mici, urmărind realizarea obiectivelor propuse și menținerea echilibrului emoțional. Printre cadrele didactice cu un nivel crescut al neuroticismului există persoane (7%) care preferă să evadeze din „cotidianul problematic”; 70% reacționează „ca și majoritatea oamenilor”, prezentând un nivel mediu al escapismului, iar 23% sunt dispuși să înfrunte situațiile problematice întâlnite, demonstrând un nivel scăzut al escapismului.

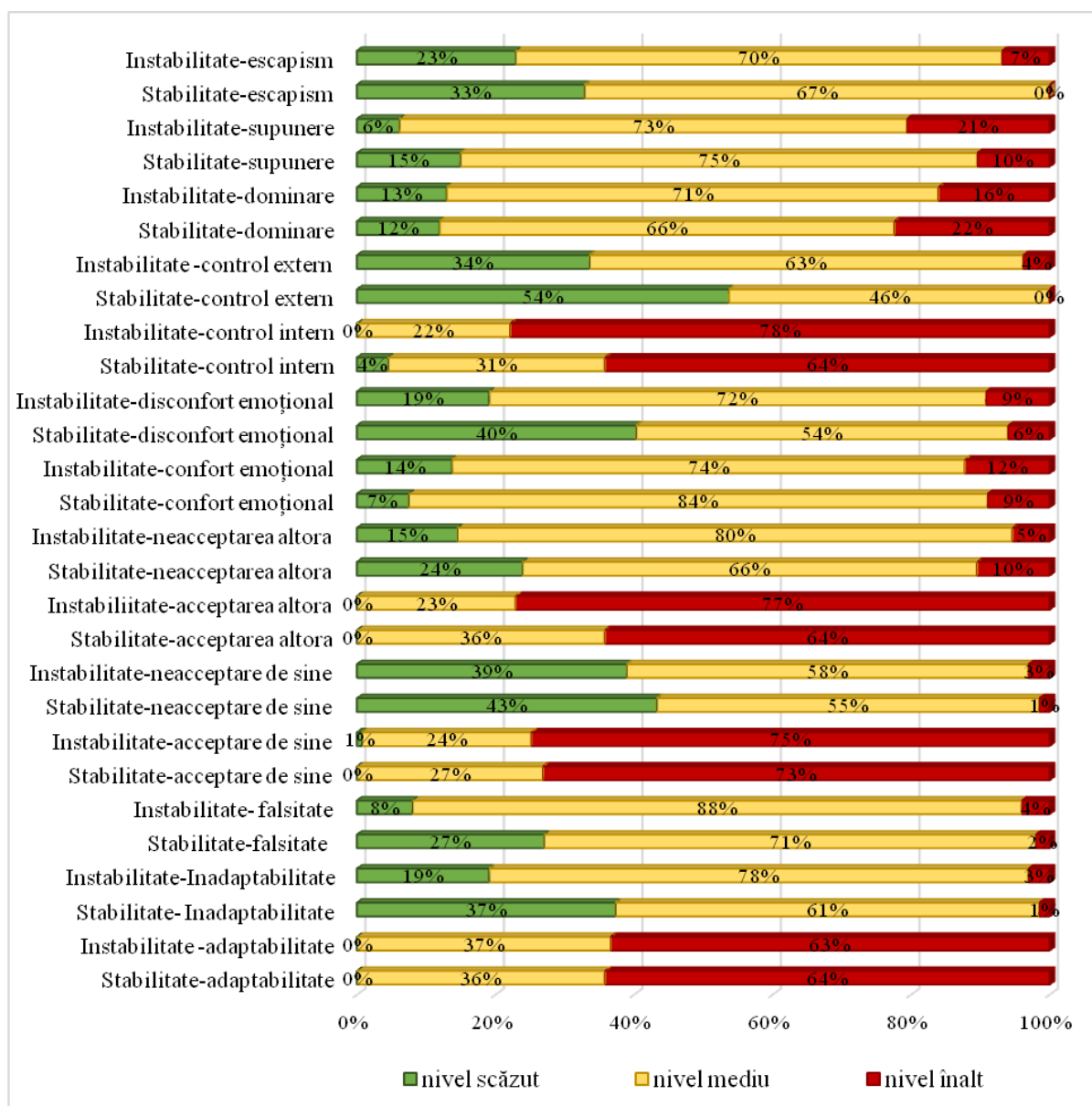

Fig.2. Adaptarea social-psihologică a cadrelor didactice din învățământul primar în relație cu nivelul stabilității emoționale.

Pentru stabilirea explicită a influențelor stabilității emoționale și a particularităților sale psihosociale implicate în procesul de adaptare a cadrelor didactice din învățământul primar, am analizat statistic legătura dintre aceste variabile, utilizând *coeficientul de corelație Bravis – Pearson*. Rezultatele statistice sunt expuse în Tabelul 1.

Tabelul 1

Corelația statistică stabilitate emoțională – adaptare social-psihologică

Componente ale adaptării social-psihologice		Stabilitate/instabilitate emoțională
Adaptabilitate	r Pearson	0,083
	<i>p</i>	0,243
Inadaptabilitate	r Pearson	0,354
	<i>p</i>	<0,001
Falsitate	r Pearson	0,205
	<i>p</i>	0,004
Neacceptarea altora	r Pearson	0,266
	<i>p</i>	<0,001
Disconfort emoțional	r Pearson	0,407
	<i>p</i>	<0,001
Control intern	r Pearson	0,209
	<i>p</i>	0,003
Controlul extern	r Pearson	0,358
	<i>p</i>	<0,001
Supunere	r Pearson	0,318
	<i>p</i>	<0,001
Escapism	r Pearson	0,295
	<i>p</i>	<0,001

Datele din tabel relevă existența relațiilor de interdependență semnificative din punct de vedere statistic între instabilitatea emoțională și: inadaptabilitate, falsitate, neacceptarea altora, disconfort emoțional, control intern, control extern, supunere și escapism. În asemenea condiții, creșterea nivelului instabilității emoționale va contribui la amplificarea acestor manifestări psihosociale, diminuând astfel adaptarea cadrelor didactice din învățământul primar. Și invers, un nivel înalt al stabilității emoționale este în măsură să reducă intensitatea acestor componente, intensificând adaptarea social-psihologică. Un caz aparte, care necesită a fi explicat aici, este *locul controlului* persoanei. Așa cum observăm din Tabelul 1, cotele înalte atât ale controlului intern, cât și ale controlului extern, se asociază pozitiv cu instabilitatea emoțională. Totuși, controlul extern prezintă o corelație mai intensă cu instabilitatea emoțională ($r = 0,358$). Reiese că, pentru amplificarea stabilității emoționale, cauzalitatea atribuită propriului comportament, precum și evenimentelor marcante din viață, este bine să fie situațională – atât cea internă, cât și cea externă, cea internă fiind totuși mai frecventă.

În scopul analizei aprofundate a diferențelor înregistrate de către cadrele didactice stabile emoțional și cele instabile emoțional în ceea ce privește adaptarea lor social-psihologică, a fost aplicat *testul t* pentru eșantioane independente, rezultatele fiind expuse în Tabelul 2.

Tabelul 2

Diferențele statistice înregistrate de cadrele didactice stabile emoțional și instabile emoțional în ceea ce privește adaptarea lor social-psihologică

Variabile	Media CDSE	Media CDIE	Diferența dintre medii	Testul t	Grade de libertate	p
Inadaptabilitate	79,97	91,27	-11,30	-2,86	127,01	0,005
Falsitate	13,51	15,09	-1,58	-2,06	148,55	0,041
Neacceptarea altora	18,04	19,96	-1,92	-1,99	116,66	0,049
Disconfort emoțional	15,61	19,76	-4,14	-3,47	125,39	< 0,001
Control intern	55,43	59,38	-3,95	-2,47	111,20	0,015
Control extern	17,12	20,52	-3,40	-2,75	131,74	0,007
Supunere	17,18	20,12	-2,94	-3,59	130,71	< 0,001
Escapism	12,04	13,92	-1,88	-2,75	160,44	0,007

Analiza statistică scoate în evidență diferențe semnificative între cele două grupuri de respondenți în ceea ce privește: inadaptabilitatea, falsitatea, neacceptarea altora, disconfortul emoțional, controlul intern și extern, supunere și escapism. În fiecare dintre cazuri, grupul de cadre didactice instabile emoțional a înregistrat valori numerice mai ridicate, ceea ce denotă un nivel mai scăzut al adaptării lor social-psihologice. Aceste rezultate confirmă ipoteza înaintată, reliefând contribuția stabilității emoționale în adaptarea social-psihologică.

Pentru o analiză aprofundată, autorii chestionarului propun 6 formule diferite de calculare a indicatorilor integrali ai adaptării social-psihologice. *Indicatorii integrali*, șase la număr, reflectă raportul procentual al tendințelor opuse (spre exemplu, adaptabilitate-inadaptabilitate), iar criteriile interpretative sunt: până la 40% – valori scăzute; 40-60% – valori medii, iar mai mari decât 60% – valori înalte. Pentru ambele grupuri de cadre didactice (stabile/instabile emoțional) indicatorii integrali ai adaptării social-psihologice sunt prezentați grafic în Figura 3.

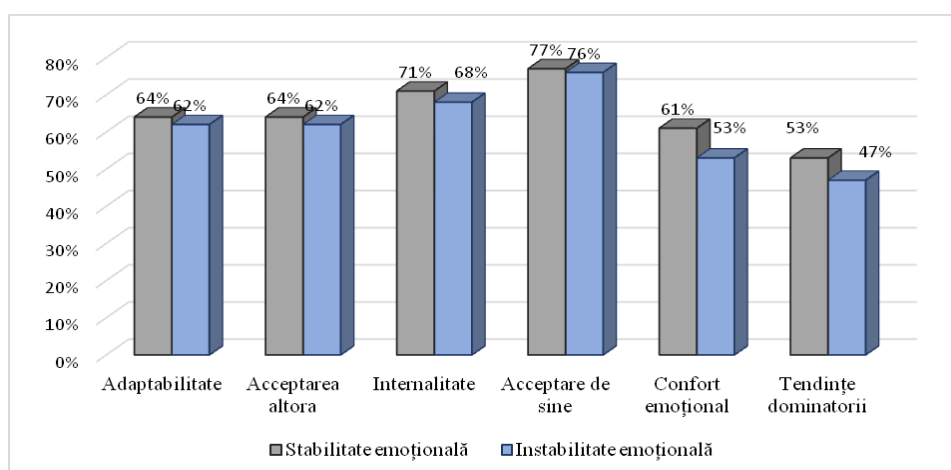

Fig.3. Indicatorii integrali ai adaptării social-psihologice a cadrelor didactice din învățământul primar în dependență de nivelul stabilității lor emoționale.

Toți indicatorii adaptării social-psihologice sunt caracterizați de valori procentuale medii sau înalte. Cele mai înalte valori sunt specifice pentru acceptarea de sine, iar cele mai joase sunt caracteristice tendințelor dominatorii ale cadrelor didactice. În cea mai mare parte, cadrele didactice din învățământul primar au obținut valori procentuale asemănătoare, indiferent de stabilitatea lor emoțională, dovadă elocventă a faptului că instabilitatea emoțională nu constituie un impediment substanțial al adaptării social-psihologice. Totuși, la fiecare dintre indicatori, respondenții stabili emoțional au obținut valori procentuale mai înalte decât cei instabili emoțional. Analiza statistică a relațiilor determinate de stabilitatea emoțională și de fiecare dintre indicatorii integrali este prezentată în Tabelul 3.

Tabelul 3

Corelația stabilitate emoțională - indicatori integrali ai adaptării social-psihologice

Indicatorii ai adaptării social-psihologice		Stabilitate/instabilitate emoțională
Adaptabilitate	r	-0,250
	p	<0,001
Acceptarea altora	r	-0,178
	p	0,012
Internalitate	r	-0,255
	p	<0,001
Acceptarea de sine	r	-0,126
	p	0,079
Confort emoțional	r	-0,370
	p	<0,001
Tendințe dominante	r	-0,216
	p	0,002

Rezultatele statistice demonstrează corelații negative, semnificative statistic, pentru 5 dintre cei 6 indicatori integrali ai adaptării. Astfel, creșterea nivelului instabilității emoționale va influența negativ, diminuând: confortul emoțional, adaptabilitatea, locul controlului intern, tendințele dominante și acceptarea altora. Și invers, un nivel înalt al stabilității emoționale va contribui la creșterea nivelului confortului emoțional, a adaptabilității, a locului controlului intern, a tendințelor de a prelua conducerea în rezolvarea sarcinilor și de a accepta individualitatea altor persoane. Doar acceptarea de sine rămâne în afara sferei de influență semnificativă a stabilității emoționale, fapt explicabil prin influența determinantilor externi (socioeconomici) în consolidarea nivelului stabilității emoționale.

Concluzii

1. Există relații de interdependență statistic semnificative între instabilitatea emoțională și: inadaptabilitate, falsitate, neacceptarea altora, disconfort emoțional, control intern, control extern, supunere și escapism. Astfel, creșterea nivelului instabilității emoționale va contribui la amplificarea acestor manifestări psihosociale, diminuând nivelul adaptării social-psihologice a cadrelor didactice din învățământul primar.

2. Între cele două grupuri de cadre didactice (stabile/instabile emoțional) au fost înregistrate diferențe semnificative în ceea ce privește: inadaptabilitatea, falsitatea, neacceptarea altora, disconfortul emoțional, controlul extern, supunere și escapism. În fiecare dintre cazuri, cadrele didactice instabile emoțional au prezentat valori numerice crescute, ceea ce denotă un nivel mai scăzut al adaptării lor social-psihologice.

3. Au fost stabilite corelații negative, semnificative statistic, pentru instabilitatea emoțională și 5 dintre cei 6 indicatori integrali ai adaptării social-psihologice. Astfel, creșterea nivelului instabilității emoționale va influența negativ, diminuând: confortul emoțional, adaptabilitatea, internalitatea, tendințele dominante și acceptarea altora.

4. Ipoteza, potrivit căreia stabilitatea emoțională contribuie la creșterea nivelului adaptării social-psihologice, a fost confirmată.

Referințe:

1. ЛАРИОНОВА, С. *Социально-психологическая адаптация личности: теоретическая модель и диагностика*. Белгород, 2002, с.29.
2. EYSENCK, H., EYSENCK, S., *Manual of the Eysenck Personality Questionnaire*. London, Hodder and Stoughton, 1975, p.202.
3. BUCUN, N., CERLAT, R. Nivelul stabilității emoționale al cadrelor didactice din învățământul primar în funcție de vârstă, vechimea în muncă și mediul de trai. În: *Univers Pedagogic* (Chișinău), 2017, nr.2(54), p.82-95. ISSN 1815-7041
4. ФЕТИСКИН, Н., КОЗЛОВ, В., МАНУЙЛОВ, Г. *Социально-психологическая диагностика развития личности и малых групп*. Москва: Изд-во Института психотерапии, 2002, с.193. ISBN: 5-89939-086-7
5. CERLAT, R. Interferențe psihosociale ale stabilității emoționale și satisfacției în muncă la cadrele didactice din învățământul primar. În: *Materialele Conferinței științifice internaționale. „Evaluarea în sistemul educațional: deziderate actuale”*. Institutul de Științe ale Educației. Chișinău: Print Caro, 2017, p.426-431. ISBN 978-9975-48-118-2
6. EYSENCK, H., EYSENCK, S., *Manual of the Eysenck Personality Questionnaire*. London, Hodder and Stoughton, 1975, p.227.
7. DAVID, D. *Psihologia poporului român: profilul psihologic al românilor într-o monografie cognitiv-experimentală*. Iași: Polirom, 2015, p.226. ISBN 978-973-46-5478-9

Date despre autor:

Raisa CERLAT, lector universitar, Facultatea de Psihologie, Științe ale Educației, Sociologie și Asistență Socială, Universitatea de Stat din Moldova.

E-mail: raisa.cerlat@mail.ru

Prezentat la 06.05.2018